

Rozwój gmin obszaru metropolitalnego a depopulacja miasta centralnego

Dr Hanna Borucińska-Bieńkowska, Wydział Inżynierii Lądowej i Środowiska, Zakład Architektury i Urbanistyki, Uniwersytet Zielonogórski

1. Wprowadzenie

Transformacja systemowa Polski rozpoczęta w 1989 roku spowodowała między innymi, że polskie miasta oraz obszary metropolitalne znalazły się w nowej sytuacji społeczno-gospodarczej odczuwając zarówno pozytywne, jak i negatywne skutki tego procesu. Do tego czasu miasta polskie były odcięte od głównych nurtów przemian kształtujących strukturę przestrzenną, demograficzną i gospodarczą miast Europy Zachodniej. W celu określenia miejsca oraz roli polskich obszarów metropolitalnych w europejskim oraz polskim systemie przestrzennym w okresie transformacji społeczno-gospodarczej w kierunku dojrzałej gospodarki rynkowej, społeczeństwa i państwa otwartego na Europę w procesie integracji z Unią Europejską, należy uwzględnić indywidualne cechy każdego z nich, w tym:

- położenie geograficzne i środowisko przyrodnicze,
- czynniki historyczne umożliwiające proces rozwoju,
- czynniki i uwarunkowania społeczno-demograficzne,
- czynniki oraz uwarunkowania gospodarcze, efektywność, innowacyjność, konkurencyjność,
- dostępność komunikacyjną i infrastruktury technicznej,
- regionalny aspekt procesów urbanizacji,
- predyspozycje lokalnych społeczności i władz samorządowych do przemian oraz rozwoju.

W kształtowaniu rozwoju polskich obszarów metropolitalnych na tle występujących trendów i wyzwań cywilizacji informacyjnej stymulowanych przez procesy związane z wdrażaniem norm Unii Europejskiej należy uwzględnić także:

- powiązania miasta centralnego z gminami obszarów metropolitalnych tworzące systemy funkcjonalno-przestrzenne,
- sieci ekologiczne tworzące systemy powiązań środowiska geograficzno-przyrodniczego,
- powiązania komunikacyjne oraz zmiany zapotrzebowania infrastruktury technicznej związane z migracją ludności,
- konkurencyjność obszarów metropolitalnych w pozyskiwaniu nowych i nowatorskich branż działalności gospodarczej.

Dynamizm procesów funkcjonalno-przestrzennych zachodzących w Polsce w ciągu ostatnich dwudziestu pięciu lat wywarł duży wpływ na zagospodarowanie przestrzenne i rozwój gmin. Przejście od planowania przestrzennego, które powiązane było z gospodarką dyrektywną minionego okresu politycznego, do obecnego zagospodarowania przestrzennego związanego z urynkowieniem procesów inwestycyjnych, spowodowało radykalne zmiany także w sferze demograficzno-społecznej. Nowe uwarunkowania związane z przyjęciem Polski do Unii Europejskiej, samorządnością lokalną oraz gospodarką rynkową wpłynęły także na polaryzację polskiej przestrzeni i potrzebę tworzenia modeli zrównoważonego rozwoju sieci osadniczej.

Przedstawienie wzajemnych powiązań demograficzno-społecznych, funkcjonalno-przestrzennych, ekonomicznych, przyrodniczych i kulturowych zachodzących między miastem centralnym a otaczającymi je gminami, tworzącymi obszar metropolitalny, z określeniem kierunków przekształceń i rozwoju na tle obecnych uwarunkowań oraz czynników decydujących o tym procesie, jest istotnym zagadnieniem w kształtowaniu funkcji i przestrzeni obszarów metropolitalnych. O przemianach przestrzennych, aktywizacji i rozwoju gmin obszarów metropolitalnych decyduje zarówno ich lokalizacja w strefie oddziaływania miasta centralnego, jak również potencjał społeczny, gospodarczy, predyspozycja lokalnych społeczności oraz władz samorządowych do przemian i rozwoju. Wzrost świadomości związanej z koniecznością oszczędzania energii w skali gospodarstw domowych, wsi, miast, regionów i kraju powoduje między innymi konieczność dalszego monitorowania procesów związanych z migracją ludności z miasta centralnego na tereny gmin, ale także zaplanowanych działań związanych z wdrażaniem i rozwojem budownictwa zeroenergetycznego oraz wspierania rozwoju tego budownictwa poprzez systemowe działania między innymi samorządów lokalnych. Świadome działanie na rzecz rozwoju budownictwa, w którym zastosowano rozwiązania projektowe i techniczne umożliwiające użytkowanie obiektów przy małym zużyciu energii, przy zapewnieniu komfortowych warunków socjalnych i higieniczno-bytowych, należeć powinno do priorytetowych działań lokalnych społeczności i władz na każdym szczeblu administracji.

Nowe wyzwania stawiane budownictwu, w tym budownictwu mieszkaniowemu w zakresie energooszczędności, wydajnie korzystającej z zasobów naturalnych, silnie związanej z miejscem i jego kulturą jest wyzwaniem dla projektantów, użytkowników i władz zarówno lokalnych, jak i ponadlokalnych.

Przeprowadzone badania migracji ludności gmin Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego w oparciu o metody analizy warstwowej i porównawczej pokazują problematykę wpływu migracji ludności na kierunki przemian i rozwoju gmin będących w strefie oddziaływania miasta centralnego.

Badania dotyczące migracji ludności w kontekście analizy wybranych czynników, uwarunkowań i relacji zachodzących pomiędzy gminami a miastem centralnym obszaru metropolitalnego pozwalają skoncentrować się na odpowiedzi na problem zawarty w pytaniu: jakie znaczenie dla procesu przemian i rozwoju gmin ma zjawisko migracji ludności. Pozwalają zarówno na diagnozę istniejącego stanu, jak i stworzenie narzędzia planistycznego umożliwiającego między innymi:

- ocenę możliwości uzyskania informacji o efektywności energetycznej w budownictwie mieszkaniowym gmin w nowych uwarunkowaniach społeczno-gospodarczych,

- określenie zapotrzebowania energetycznego gmin uwzględniając ich typ funkcjonalny i podział na gminy miejskie, miejsko-wiejskie oraz wiejskie.

Studia nad transformacją demograficzno-społeczną są próbą wyjścia naprzeciw potrzebom obszarów metropolitalnych, gdyż obecnie władze samorządowe stanęły wobec nowych problemów związanych z koniecznością odniesień zarówno w sferze planistycznej, jak i realizacyjnej, do zagadnień związanych między innymi z:

1. próbą przeciwdziałania negatywnym zjawiskom demograficzno-społecznym i gospodarczym,
2. zagrożeniami wynikającymi z gwałtowności przemian społecznych,
3. ochroną interesów społecznych, gospodarczych i kulturowych lokalnej społeczności,
4. ochroną lokalnych wartości środowiska przyrodniczego i kulturowego,
5. kierunkami i zasadami rozwoju gminy wynikającymi z gospodarki rynkowej,
6. stymulowaniem procesów zrównoważonego rozwoju przestrzennego,
7. lokalizacją nowych jednostek osadniczych i podmiotów gospodarczych,
8. optymalizacją wykorzystania obszarów rolniczych z zachowaniem cennych gruntów rolnych,
9. integracją z Unią Europejską,
10. koniecznością optymalizacji zużycia energii na poziomie gospodarstw domowych, wsi, gmin, regionów i kraju.

Odpowiedzią na te problemy były także podjęte nowelizacje prawne ustaw związanych z reformą administracyjną kraju oraz z planowaniem i zagospodarowa-

niem przestrzennym. Jednak skala tych przemian i tak w większości wypadków zależała od uwarunkowań gospodarczych, aktywności lokalnych społeczności oraz władz samorządowych gmin.

O ciągłości zachodzących procesów i konieczności wypracowania nowych uniwersalnych metod oraz dostosowania ich do zmieniających się warunków demograficzno-społecznych i gospodarczo-politycznych (globalizacja), świadczą także prace nad zmianami w kolejnych ustawach dotyczące planowania i zagospodarowania przestrzennego (obecnie obowiązująca to Ustawa z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, tekst jednolity Dz. U. z 2012 r. poz. 647). Jednak zbyt ogólne zapisy studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, które nie jest aktem prawa miejscowego, sporządzane dla obszaru w granicach administracyjnych gminy nie mają bezpośredniego przełożenia na charakter przemian i kreację rozwoju gmin. Opracowaniem szeroko stosowanym, służącym realizacji zasad zrównoważonego rozwoju, jest strategia rozwoju, która w ogólnym ujęciu określa sposób osiągnięcia wyznaczonych celów. Studium oraz strategia pozwalają władzom samorządowym gmin na prowadzenie racjonalnej polityki równoważenia rozwoju na poziomie lokalnym oraz ponadlokalnym, jednak w ogólnym zakresie. Prawem gminnym jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego stymulujący realizowanie celów, umożliwiający bezpośrednie oddziaływanie na przekształcenia, w tym między innymi rozwój budownictwa energooszczędnego oraz rozwój społeczny, a także funkcjonalno-przestrzenny gmin metropolii.

2. Procesy demograficzno-społeczne obszaru metropolitalnego

Przedmiotem analizy są procesy migracji ludności gmin obszarów metropolitalnych, a także relacje gmin i miasta centralnego mające wpływ na przemiany oraz rozwój demograficzno-społeczny i funkcjonalno-przestrzenny gmin. Szczególne znaczenie ma lokalizacja gmin w strefie oddziaływania miasta centralnego metropolii. Przykładem studialnym jest Poznański Obszar Metropolitalny (POM) tworzony przez miasto centralne Poznań i gminy strefy I, II i III pierścienia (rys. 1).

Do I pierścienia należą gminy stykowe do miasta centralnego będące w bezpośredniej strefie jego oddziaływania, do II pierścienia (wewnętrznego) gminy stykowe do gmin I pierścienia. Pierścień III tworzą gminy zewnętrzne, najdalej oddalone od miasta centralnego obszaru metropolitalnego.

Zarówno czynniki oraz uwarunkowania zewnętrzne, jak i wewnętrzne, również wzajemne relacje gmin i miasta centralnego w rejonie tworzącym obszar metropolitalny wpływają na rozwój relacji miasto centralne – gminy metropolii.

Badaniami analitycznymi objęto przemiany demograficzno-społeczne ze szczególnym uwzględnieniem migracji ludności. Od liczby mieszkańców i rozwoju gospodarczego zależy zapotrzebowanie energetyczne gmin metropolii.

Należy stwierdzić, że Poznański Obszar Metropolitalny (POM) jest to obszar dynamicznego rozwoju oraz znaczący w polskiej sieci osadniczej, klasyfikowany do obszarów mających potencjał metropolitalny¹, a więc reprezentatywny dla podjętych badań. Populacja POM wynosi 1 627 127 (2010 r.), a powierzchnia obszaru 6 205 km², co daje 20,8% powierzchni województwa wielkopolskiego.

Konieczność powiązania przestrzeni miejsko-gminnej o różnym przeznaczeniu spowodowała potrzebę badań demograficzno-społecznych w celu określenia wzajemnych relacji zachodzących między jej użytkownikami oraz określenia zapotrzebowania na media, ze szczególnym uwzględnieniem energii elektrycznej w kontekście energooszczędności. Ma to istotne znaczenie, gdyż dynamizm procesów przemian ostatnich lat spowodował gwałtowne przeobrażenia polskich obszarów metropolitalnych, w tym: dezurbanizację miasta centralnego oraz rozwój gmin w obszarze jego oddziaływania, co między innymi bezpośrednio przyczyniło się do zmian zapotrzebowania na infrastrukturę techniczną, w tym zużycia energii.

Zachodzące zmiany gospodarcze wpłynęły także na ewolucję oczekiwań oraz potrzeb społecznych dotyczących terenów zurbanizowanych. Te ostatnie powinny nie tylko spełniać podstawowe funkcje bezpieczeństwa i schronienia, ale również realizować dodatkowo funkcje, takie jak: sportowo-rekreacyjne, usługowo-handlowe, kulturalne oraz zdrowotne (stąd wynika tak duże zainteresowanie mieszkańców miast terenami wiejskimi w gminach obszarów metropolitalnych), co w znacznej mierze prowadziło niejednokrotnie do niekontrolowanych przekształceń obszarów upraw rolnych na mieszkaniowe. Normalizacja wielu procesów demograficzno-społecznych i gospodarczych wymusza działania systemowe w zakresie urbanizacji kraju, w tym także czytelność i stabilność ustaw związanych z planowaniem i zagospodarowaniem przestrzennym oraz transparentność działań lokalnych społeczności oraz władz samorządowych gmin w zasięgu oddziaływania miasta centralnego.

Konieczne staje się sporządzenie narzędzi planistycznych w postaci opracowań systematyzujących stan pożądaných przekształceń, w tym: określenie pożądaných potencjalnych kierunków przemian oraz rozwoju gmin zlokalizowanych w wyróżnionych strefach (I, II i III) oddziaływania miasta centralnego obszaru metropolitalnego, stworzenie materiału planistycznego służącego urealnieniu procesów planistycznych poprzez rozszerzenie merytoryczne dotyczące wpływu miasta centralnego

na przemiany demograficzno-społeczne oraz planowany rozwój gmin. Przede wszystkim chodzi o zachowanie równowagi między miastem centralnym a gminami oraz ochronę cennych wartości środowiska przyrodniczego oraz kulturowego. Z punktu widzenia rysujących się w Polsce tendencji rozwoju przestrzeni zurbanizowanych wynikających między innymi ze wzrostu świadomości (w tym ekologicznej związanej również z energooszczędnością oraz edukacji w ogólnym znaczeniu), a także obserwowanej popularności migracji zarobkowych, niezbędne staje się badanie procesów przemian, głównie w celu ochrony wartości, nie tylko środowiska przyrodniczego, ale także środowiska demograficzno-społecznego oraz lokalnych wartości kulturowych i tradycji narodowych. Wielopłaszczyznowy charakter występujących zagadnień demograficznych obejmujących czynniki i uwarunkowania zewnętrzne oraz wewnętrzne gmin Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego wynika z wielkości metropolii, położenia, środowiska demograficzno-społecznego, funkcjonalno-przestrzennego, przyrodniczego, historyczno-kulturowego i infrastruktury technicznej.

Gwałtowność zachodzących procesów społecznych, a także konsekwencje jakie za sobą pociągnęły, zmuszają do syntezy i uogólnień wybranych zagadnień, w celu uniwersalizacji problematyki. Zasygnalizowane w artykule zagadnienia migracji ludności gmin obszarów metropolitalnych, przemian demograficzno-społecznych gmin w strefie wpływu miasta centralnego metropolii ograniczono do określenia wielkości migracji ludności oraz wiodących kierunków tej migracji. Uwzględnić należy także specyfikę analizowanych gmin, która wynika między innymi z różnorodności uwarunkowań demograficzno-społecznych, geograficzno-przyrodniczych, historyczno-kulturowych, funkcjonalno-przestrzennych oraz gospodarczych.

3. Hierarchia sieci osadniczej Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego

W Polsce wyróżniono 12 obszarów metropolitalnych:

1. Katowicki Obszar Metropolitalny
2. Warszawski Obszar Metropolitalny
3. Krakowski Obszar Metropolitalny
4. Gdański Obszar Metropolitalny
5. Wrocławski Obszar Metropolitalny
6. Łódzki Obszar Metropolitalny
7. Poznański Obszar Metropolitalny
8. Bydgosko-Toruński Obszar Metropolitalny
9. Szczeciński Obszar Metropolitalny
10. Lubelski Obszar Metropolitalny
11. Rzeszowski Obszar Metropolitalny
12. Białostocki Obszar Metropolitalny.

Hierarchię sieci osadniczej Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego stanowią:

- miasto wojewódzkie: Poznań,

¹ Za: Markowski T., Marszał T., „Metropolie obszary metropolitalne metropolizacja. Problemy i pojęcia podstawowe”, Warszawa 2006.

Ludność Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego w latach 2006 i 2010

Lp.	MIASTO/GMINA	2006	2010	SALDO
1	Miasto Poznań	564951	551627	-13324
	POWIAT POZNAŃSKI	295039	327110	32071
	Gminy miejskie			
2	Luboń	27142	29520	2378
3	Puszczykowo	9349	9635	286
	Gminy miejsko-wiejskie			
4	Buk w tym miasto	11921 6168	12157 6089	236 -79
5	Kostrzyn w tym miasto	15557 8605	16541 9041	984 436
6	Kórnik w tym miasto	18017 7046	20656 7210	2639 164
7	Mosina w tym miasto	25287 12177	27053 12454	1766 277
8	Murwana Goślina w tym miasto	15777 10103	16349 10323	572 220
9	Pobiedziska w tym miasto	16464 8323	17915 8748	1451 425
10	Stęszew w tym miasto	13984 5358	14589 5686	605 328
11	Swarzędz w tym miasto	40891 29995	43684 30487	2793 492
	Gminy wiejskie			
12	Czerwonak	23908	25859	1951
13	Dopiewo	14351	18051	3700
14	Kleszczewo	5517	6312	795
15	Komorniki	14765	19425	4660
16	Rokietnica	9681	12400	2719
17	Suchy Las	13461	15132	1671
18	Tarnowo Podgórne	18967	21832	2865
	I POWIAT GNIEZNIENSKI	140352	142285	1933
	Gminy miejskie			
19	Gniezno	69971	69483	-488
	Gminy miejsko-wiejskie			
20	Czarniejewo w tym miasto	6929 2561	7040 2598	111 37
21	Klecko w tym miasto	7556 2679	7549 2632	-7 -47
22	Trzemeszno w tym miasto	13994 7814	14087 7807	93 72
23	Witkowo w tym miasto	13383 7771	13680 7943	297 172
	Gminy wiejskie			
24	Gniezno	8420	9614	1194
25	Kiszkowo	5245	5381	136
26	Łubowo	5411	5830	419
27	Mieleszyn	4002	3988	-14
28	Niechanowo	5441	5633	192
	II POWIAT GRODZISKI	49431	50109	678
	Gminy miejsko-wiejskie			
29	Grodzisk Wielkopolski w tym miasto	18664 13750	19063 13999	399 249
30	Rakoniewice w tym miasto	12447 3264	12726 3332	279 68
31	Wielichowo w tym miasto	6910 1769	6908 1746	-2 -23
	Gminy wiejskie			
32	Granowo	4953	5002	48
33	Kamieniec	6457	6410	-47
	III POWIAT KOŚCIAŃSKI	77852	78457	605
	Gminy miejskie			
34	Kościan	24139	24084	-55
	Gminy miejsko-wiejskie			
35	Czempiń w tym miasto	11223 5138	11332 5183	109 45
36	Krzywiń w tym miasto	9914 1543	10019 1634	105 91
37	Śmigiel w tym miasto	17507 5484	17607 5536	100 52
	Gminy wiejskie			
38	Kościan	15069	15415	346
	IV POWIAT NOWOTOMYSKI	71931	73090	1159
	Gminy miejsko-wiejskie			
39	Lwówek w tym miasto	9135 2880	9282 2961	147 81
40	Nowy Tomyśl w tym miasto	24310 15170	24978 14865	668 -305

Lp.	MIASTO/GMINA	2006	2010	SALDO
41	Opalenica w tym miasto	15635 9109	15898 9362	265 253
42	Zbąszyń w tym miasto	13468 7261	13546 7211	78 -50
	Gminy wiejskie			
43	Kuślin	5601	5627	26
44	Miedzichowo	3782	3759	-23
	V POWIAT OBORNICKI	56058	57430	1372
	Gminy miejsko-wiejskie			
45	Oborniki w tym miasto	31618 17855	32528 18034	910 179
46	Rogoźno w tym miasto	17302 10937	17607 11158	305 221
	Gminy wiejskie			
47	Ryczywół	7138	7295	157
	VI POWIAT SZAMOTULSKI	86100	87875	1775
	Gminy miejskie			
48	Obrzycko	2173	2262	89
	Gminy miejsko-wiejskie			
49	Ostroróg w tym miasto	4863 2001	4897 1962	34 -39
50	Pniewy w tym miasto	12012 7602	12249 7829	237 27
51	Szamotuly w tym miasto	28545 18722	29165 18878	620 156
52	Wronki w tym miasto	18785 11555	18776 11443	-11 -112
	Gminy wiejskie			
53	Duszniki	8162	8515	353
54	Kaźmierz	7280	7619	339
55	Obrzycko	4280	4392	112
	VII POWIAT ŚREDZKI	54696	55794	1098
	Gminy miejsko-wiejskie			
56	Środa Wielkopolska w tym miasto	30098 21675	30664 22179	566 504
	Gminy wiejskie			
57	Dominowo	2847	2965	118
58	Krzykosy	6512	6733	221
59	Nowe Miasto nad Wartą	9042	9081	39
60	Zaniemyśl	6197	6351	154
	VIII POWIAT ŚREMSKI	58663	59468	805
	Gminy miejsko-wiejskie			
61	Dolsk w tym miasto	5735 1477	5829 1528	94 51
62	Książ Wielkopolski w tym miasto	8410 2724	8493 2738	83 14
63	Śrem w tym miasto	39922 30203	40464 29895	542 -308
	Gminy wiejskie			
64	Brodnica	4596	4682	86
	IX POWIAT WĄGROWIECKI	67752	68757	1002
	Gminy miejskie			
65	Wągrowiec	24766	25083	317
	Gminy miejsko-wiejskie			
66	Golańcz w tym miasto	8344 3335	8427 3333	83 -2
67	Skoki w tym miasto	8774 3883	9013 4003	239 120
	Gminy wiejskie			
68	Damastówek	5506	5559	53
69	Mieścisko	5908	6005	97
70	Wapno	3076	3023	-53
71	Wągrowiec	11378	11647	269
	X POWIAT WRZESIŃSKI	73896	75125	1229
	Gminy miejsko-wiejskie			
72	Miłosław w tym miasto	10240 3554	10298 3581	58 27
73	Nekla w tym miasto	6643 3209	6963 3398	320 189
74	Pyzdry w tym miasto	7182 3202	7173 3228	-9 26
75	Września w tym miasto	43748 28802	44601 29157	853 355
	Gminy wiejskie			
76	Kotaczkowo	6083	6090	7

- miasta powiatowe i jednocześnie ośrodki miejsko-gminne: Gniezno, Grodzisk Wlkp., Kościan, Nowy Tomyśl, Oborniki, Szamotuły, Śrem, Środa Wlkp., Wągrowiec, Września,
- miasta stanowiące gminy miejskie: Luboń, Puszczykowo,
- miasta stanowiące ośrodki miejsko-gminne: Buk, Kostrzyn, Kórnik, Mosina, Murowana Goślina, Pobiedziska, Stęszew, Swarzędz, Czarniejewo, Kłecko, Trzemeszno, Witkowo, Rakoniewice, Wielichowo, Czempień, Krzywiń, Śmigiel, Lwówek, Opalenica, Zbąszyń, Rogoźno, Obrzycko, Ostroróg, Pniewy, Wronki, Dolsk, Książ Wlkp., Gołańcz, Skoki, Miłośław, Nekla, Pyzdry,
- wsie gminne: Suchy Las, Czerwonak, Kleszczewo, Zaniemyśl, Brodnica, Dopiewo, Tarnowo Podgórne, Kaźmierz, Rokietnica, Duszniki, Komorniki, Kiszkowo, Łubowo, Mieleszyn, Niechanowo, Granowo, Kamieniec, Kuślin, Miedzichowo, Ryczywół, Dominowo, Krzykosy, Nowe Miasto nad Wartą, Damasławek, Mieścisko, Wapno, Kołaczkowo.

4. Wnioski

Poznański Obszar Metropolitalny zamieszkuje 1627127 osób, z czego w mieście centralnym Poznaniu 551627, w gminach 1075500 (2010 r.), na przestrzeni czterech lat 2006–2010 przybyły w POM 82103 osoby, natomiast z Poznania ubyło 13 324 mieszkańców. Dane te pokazują tendencje migracji ludności obszarów metropolitalnych z miasta centralnego na jej obrzeża.

W pozostałych miastach Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego na przestrzeni czterech lat liczba ludności zmalała o 1403 osoby. Zjawisko dezurbanizacji dotyczy także pozostałych miast POM, jednak nie w tak spektakularnym stopniu jak miasta centralnego.

Na przyrost ludności w gminach Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego ma wpływ przede wszystkim rozwój na ich terenie budownictwa mieszkaniowego, w tym także jednorodzinne, realizowanego indywidualnie.

Problemy funkcjonalno-przestrzenne gmin obszarów metropolitalnych wynikają między innymi z dynamicznych procesów migracji ludności. Wiele gmin zatraciło swój pierwotny charakter, tereny rolnicze stały się obszarami intensywnych działań deweloperów. Relatywnie niskie ceny gruntów oferowanych na terenach gmin

metropolii przyczyniły się w sposób bezpośredni do rozwoju budownictwa mieszkaniowego i migracji ludności oraz depopulacji miasta centralnego. Gminy, szczególnie strefy I pierścienia, stały się gminami już nie wiejskimi, ale jeszcze nie w pełni miejskimi.

Za dynamicznym rozwojem terenów mieszkaniowych nie następuje wystarczający rozwój infrastruktury technicznej, w tym komunikacji oraz społecznej, znacząco zmieniło się zapotrzebowanie na wodę, prąd i gaz. Brak rozwoju publicznego transportu umożliwiającego mieszkańcom gmin dojazd do miasta centralnego powoduje dalszy natężenie ruch samochodów osobowych, który przy braku wystarczającej sieci dróg wpływa bardzo negatywnie na środowisko przyrodnicze oraz zużycie naturalnych zasobów. W wielu gminach obszarów metropolitalnych brakuje żłobków, przedszkoli, szkół podstawowych i ponadpodstawowych, ośrodków podstawowej opieki medycznej oraz usług i handlu. Tendencje te zaczynają się odwracać, następuje powolne wyrównywanie standardów życia. Rozwija się sieć połączeń komunikacji publicznej, wzrasta liczba terenów usług podstawowych i ponadpodstawowych. Dobrze prezentuje się sfera handlu, głównie dzięki wielkoobszarowym centróm handlowym lokalizowanym przede wszystkim na obszarach gmin strefy I pierścienia. Natomiast w strefach II i III pierścienia zagadnienia związane z handlem rozwiązywane są dzięki lokalnym tradycjom i inicjatywom poprzez sieć małych sklepów i usług na poziomie podstawowym. Usługi ponadpodstawowe, takie jak np. szkolnictwo wyższe, specjalistyczne usługi medyczne, transport lotniczy itp., mieszkańcy gmin I, II i III pierścienia realizują w mieście centralnym.

Dalsze monitorowanie procesów migracji ludności z miasta centralnego na tereny gmin i rozwoju budownictwa mieszkaniowego zeroenergetycznego, które zapewni małe zużycie energii, wyższy komfort, czyli ciepły i zdrowy mikroklimat wewnątrz, wzrost wartości rynkowej budynków na terenach gmin metropolii umożliwi prowadzenie racjonalnej polityki energetycznej na poziomie gospodarstw domowych, wsi, gmin, regionów i kraju.

Pozwoli między innymi także na zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego, ochronę wartości historyczno-kulturowych, oszczędzanie zasobów naturalnych oraz mniejsze uzależnienie od importu surowców energetycznych, co wpłynie na prawidłowe kształtowanie polityki równoważenia rozwoju obszarów metropolitalnych.

www.przegladbudowlany.pl/archiwum

Archiwum od ręki
archiwalne spisy treści
na stronach www